

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

2023 йил 20 октябрь

Каттақўрғон тумани

Каттақўрғон туманлараро иқтисодий судининг судьяси Ж.Юсуповнинг раислигида, судья ёрдамчиси И.Ўлжаевнинг суд мажлиси котиблигида, Каттақўрғон туман фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъвогар “Ravshanbek-R.R.S” фермер хўжалиги манфаатида жавобгар “Amina Gold Invest” масъулияти чекланган жамиятига нисбатан берган даъво аризаси асосида қўзғатилган иқтисодий ишни, суд биносида ўтказилган очиқ суд мажлиси муҳокамасида, Кенгаш вакили Б.Муртазаев (2023 йил 10 октябрдаги ишончнома), даъвогар вакили адвокат Ш.Эргашов (2023 йил 10 октябрдаги ишончнома), жавобгар вакили Ш.Рахимов (2023 йил 2 майдаги ишончнома) иштирокида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

а н и қ л а д и:

Каттақўрғон туман фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари кенгаши (матнда Кенгаш деб юритилади) “Ravshanbek-R.R.S” фермер хўжалиги (матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида Каттақўрғон туманлараро иқтисодий судига даъво аризаси билан мурожаат қилиб, “Amina Gold Invest” масъулияти чекланган жамияти (матнда жавобгар деб юритилади)дан 197 924 935 сўм асосий қарз, 39 587 987 сўм жарима, 98 962 467 сўм пеня, ҳамда 81 612 862 сўм (15 фоизли) устама ундиришни сўраган.

Кенгаш, судга 2023 йил 15 сентябрдаги 01/153-сонли қўшимча ариза тақдим қилиб, даъво суммасини камайтириб, жавобгардан даъвогар фойдасига 81 612 862 сўм устама ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган Кенгаш ва даъвогар вакили, қўшимча аризани иш юритишга қабул қилишни, даъво талабини қувватлаб, жавобгар шартнома мажбуриятини бажармаганлигини, 2022 йилда топширилган пахта пуллари тўлиқ тўлаб берилмаганлигини, шу сабабли асосий қарз, пеня ва жарима ҳамда шартномага асосан ортиқча топширилган пахта учун 15 фоиз устама ҳисобланиб судга даъво қўзғатилганлигини, бироқ қайта ҳисоб китоб бўйича асосий қарз тўлиқ тўланганлигини, шу сабабли асосий қарз, пеня ва жарима суммасини даъво суммасидан чиқариб, 81 612 862 сўм устама ундириш сўралганлигини, асосий шартнома бўйича 89,4 тонна пахта топшириши лозимлигини, қўшимча келишув бўйича яна 60,6 тонна пахта топширишга келишилганлигини, жами 145,8 тонна пахта топширилганлигини, асосий шартномадан 56,4 тонна ортиқча топширилганлигини, ортиқча топширилган пахта учун жавобгар 15 фоиз устама тўлаши лозимлигини, 56,4 тонна пахатнинг 15 фоиз устама пули 81 612 862 сўмни ташкил этишини баён қилиб, суддан даъво талабини қаноатлантиришни сўрашди.

Суд мажлисида иштирок этган жавобгар вакили, даъво талабига эътироз билдириб, ҳақиқатдан ҳам тарафлар ўртасида пахта хом ашёсини етказиб бериш бўйича шартнома тузилганлигини, кейинчалик қўшимча шартнома тузилиб, даъвогар яна 60,6 тонна пахта топшириш мажбуриятини олганлигини, топширилган пахта учун тўловлар тўлиқ тўлаб берилганлигини, даъвогар шартнома ва қўшимча келишувдан ортиқча пахта топширмаганлигини, даъвогарнинг даъвоси асоссиз киритилганлиги баён қилиб, даъво талабини рад қилишни сўради.

Суд, тарафлар вакиллариининг фикрини эшитиб, иш хужжатларини ўрганиб, қуйидаги асосларга кўра, Кенгашнинг аризасини иш юритишга қабул қилишни ва даъво аризани рад этишни лозим деб ҳисоблайди.

Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (матнда ИПК деб юритилади) 50-моддасининг биринчи қисмига кўра, қонунчиликда назарда тутилган ҳолларда давлат органлари ва бошқа шахслар юридик шахсларнинг, фуқароларнинг, жамият ва давлатнинг ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини ҳимоя қилиш мақсадида даъво аризаси (ариза) тақдим этиши мумкин. Даъво тақдим этган мазкур органлар ва шахслар даъвогарнинг барча ҳуқуқларидан фойдаланади ва унинг мажбуриятларини ўз зиммасига олади, бундан келишув битими ёки медиатив келишув тузиш ҳуқуқи мустасно.

Мазкур кодекс 157-моддасининг биринчи қисмига кўра, даъвогар ишни биринчи инстанция судида кўриш чоғида ишнинг мазмунан кўрилиши якуни бўйича чиқариладиган суд ҳужжати қабул қилингунига қадар даъвонинг асосини ёки предметини ўзгартиришга, даъво талабларининг миқдорини кўпайтиришга ёки камайитиришга ҳақли.

Шу сабабли суд Кенгашнинг даъвогар манфаатида даъво суммасини камайитириш ҳақида берган аризасини ишюритишга қабул қилишни лозим топди.

Иш ҳужжатларидан аниқланишича, даъвогар “Ravshanbek-R.R.S” фермер хўжалиги ва жавобгар “Amina Gold Invest” масъулияти чекланган жамияти ўртасида 2022 йил 10 январда 16-сонли “Пахта хом ашёси ва уруғлик пахта харид қилиш бўйича шартнома” тузилган.

Ушбу шартноманинг 1.1-бандига асосан, хўжалик яъни даъвогар 2022 йилнинг бизнес режасига асосан 49,0 гектар ер майдонидан, 89,4 тонна пахта хом ашёсини харидор яъни жавобгарга етказиб бериш, харидор ушбу маҳсулотни келишилган муддатларда қабул қилиб олиш ва муайян нарх бўйича ҳақини тўлаш мажбуриятини ўз зиммасига олган.

Шартномаининг 4.5-бандига кўра, “хўжаликка” етказиб берган маҳсулот қийматининг 100 фоизи ҳисобидан терим учун юборилган пуллар ва бошқа харажатлар чегирилганидан қолган қисми 2022 йилнинг 31 декабрига қадар тўлаб берилиши белгиланган.

Шунингдек, тарафлар ўртасида тузилган 2022 йил 5 апрелдаги Қўшимча келишувга кўра, хўжалик 2022 йил 10 январдаги шартномага келишилган пахта хом ашёсига қўшимча равишда 60,6 тонна пахта хом ашёсини топшириш, харидор эса хом ашёни қабул қилиш ва ҳақини тўлаш мажбуриятини олган.

Шунингдек ушбу келишув бўйича “Харидор” “Хўжалик”га фьючер шартномада белгиланган ҳажмлардан ортиқча топширилган пахта хом ашёси учун белгиланган нархга қўшимча 15 фоиз устама тўлаш мажбуриятини олган.

Даъвогар томонидан шартнома мажбуриятига асосан жавобгарга 2022 йил ҳосилидан жами 145,8 тонна пахта хом ашёси етказиб берилган.

Шу сабабли, даъвогар “Ravshanbek-R.R.S” фермер хўжалиги манфаатида Кенгаш томонидан судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, жавобгардан 197 924 935 сўм асосий қарз, 39 587 987 сўм жарима, 98 962 467 сўм пеня, ҳамда 81 612 862 сўм (15 фоизли) устама ундиришни сўраган.

Кенгаш даъвогар манфаатида берган қўшимча даъво аризасида, даъво суммасини камайтириб, жавобгардан 81 612 862 сўм устама ундиришни сўраган.

Кенгашнинг қўшимча даъво аризаси иш юритувга қабул қилинган, шу сабабли суд дастлабки даъвоси бўйича 197 924 935 сўм асосий қарз, 39 587 987 сўм жарима, 98 962 467 сўм пеня ундириш талабларини муҳокама қилмайди.

Ўзбекистон Республикасининг Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 236-моддасига кўра, мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

Тарафлар ўртасида тузилган шартнома ва қўшимча келишувга кўра, ортиқча топширилган пахтанинг ҳар бир тоннаси учун 15 фоиз устама тўлашга келишилган.

Даъвогар шартнома бўйича 89,4 тонна, қўшимча келишув бўйича 60,6 тонна, жами 150 тонна пахта хом ашёсини жавобгарга топшириш мажбуриятини олган ва жами 145,8 тонна пахта хом ашёси топширган.

Даъвогарнинг даъво талабида, асосий шартнома бўйича 89,4 тонна пахта топшириш мажбуриятини олганлигини, 56,4 тонна пахта хом ашёси ортиқча топширилганлиги сабабли, ортиқча топширилган пахта қийматининг 15 фоизи миқдорида 81 612 862 сўм устама ундириш сўралган.

ФК 385-моддасининг биринчи қисмига кўра, шартнома ўзгартирилганида тарафларнинг мажбуриятлари ўзгартирилган ҳолда сақланиб қолади.

Демак, тарафлар ўртаида тузилган 2022 йил 10 январдаги шартномага 2022 йил 5 апрелда ўзгартириш киритилиб, қўшимча келишув шаклида расмийлаштирилган.

Ушбу ҳолатда даъвогар, шартнома ва қўшимча келишувга асосан жами 145,8 тонна пахта хом ашёси топширган.

ИПК 68-моддасининг биринчи қисмига кўра, ишда иштирок этувчи ҳар бир шахс ўз талаблари ва эътирозларига асос қилиб келтираётган ҳолатларни исботлаши керак.

Бироқ, даъвогар шартнома ва қўшимча келишувга асосан олинган 150,0 тонна пахта хом ашёси етказиб бериш мажбуриятидан ортиқча пахта хом ашёси топширганлигини муайян далиллар асосида исботлаб бермади.

Шу сабабли даъвогарнинг даъво талаби асоссиз ва рад этилиши лозим.

Суд даъвогарнинг келтирган важлари билан келиша олмайди, чунки шартномага қўшимча киритилиб, даъвогар қўшимча келишувнинг 1-бандида 2022 йил 10 январда тузилган 16-сонли фьючерс шартномаасининг 1.1-бандида келишилган пахта хом ашёсига қўшимча равишда 60,6 тонна пахта хом ашёсини топшириш мажбуриятини, 2-бандида эса жавобгар ортиқча топширилган пахта хом ашёси учун белгиланган нархга қўшимча 15 фоиз устама тўлаш мажбуриятини олган, 3-бандида шартноманинг қолган бандлари ўзгаришсиз ўч кучида қолиши келишилган.

Ушбу ҳолатда даъвогар жавобгарга шартномадан ортиқча пахта топширмаган, аксинча 150,0 тонна топшириш мажбуриятидан 145,8 тонна пахта хом ашёси топширган.

Шу боис суд, даъвони рад этишни, суд харажатларини даъвогар зиммасига юклаб, унинг манфаатида Кенгаш даъво берганлиги, Кенгашнинг давлат божи тўловидан озодлигини инobatга олишни, олдиндан тўланган 33 000 сўм почта харажати Кенгаш зиммасида қолдиришни лозим топади.

Юқоридагиларга асосан, Ўзбекистон Республикасининг Иқтисодий процессуал кодекси 118, 157, 176-180-моддалари қўллаб, суд

қ а р о р қ и л д и :

Каттакўрғон туман фермер, деҳқон хўжалиги ва томорқа ер эгалари кенгашининг даъво суммасини камайитириш ҳақидаги аризаси иш юритишга қабул қилинсин.

Даъво аризаси рад этилсин.

Кенгашнинг давлат божи тўловидан озодлиги ва олдиндан 33 000 сўм почта харажати тўлаганлиги инobatга олинсин.

Ҳал қилув қароридан норози тараф шу суд орқали Самарқанд вилоят судининг иқтисодий ишлари бўйича судлов ҳайъатига апелляция тартибида шикоят бериши (прокурор протест келтириши) мумкин.

Судья

Ж.Юсупов

